

Ірина Сметана
Антоніна Тимченко

В ПРИТАЄНИХ ДУМАХ:
мотивіка творчості
Володимира Свідзінського

Монографія

Видавець
Олександр
Савчук

Видавець Олександр Савчук
Харків • 2021

УДК 821.161.2.09-1(477)(092)"1920/1930"
С 50

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського (протокол № 10 від 27.05.2021 р.)*

Рецензенти:

Ростислав Мельников, кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора
Леоніда Ушкалова Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Олеся Тележкіна, доктор філологічних наук, доцент кафедри мовної
підготовки, педагогіки та психології Харківського національного
університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Сметана Ірина, Тимченко Антоніна

С 50 В притаєних думках : мотивіка творчості Володимира Свідзінського :
монографія. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2021. 380 с.

ISBN 978-617-7538-70-6

Поетична творчість Володимира Євтимійовича Свідзінського – самобутнє явище в українській літературі першої половини ХХ століття. Світ у віршах письменника, як зазначав французький славіст Емануїл Райс, – це «країна, де ще не ступала людська нога, країна, що вражає своєю новістю та незвичністю».

Сьогодні, коли українська культура зробила сторічний крок від доби унікального ренесансу, до уваги читача постає загальнофілологічна праця, покликана об'єднати погляди лінгвістів і літературознавців на творчість одного з наймасштабніших поетів Розстріляного відродження. Монографія присвячена обґрунтуванню сутнісних ознак мотиву ліричного твору, аналізу мотивної структури віршів Володимира Свідзінського, з'ясуванню специфіки лексичних і синтаксичних засобів вираження ключових мотивів та художнього часопростору в поезії митця.

Для науковців, викладачів і студентів вищої школи, учителів української мови та літератури.

УДК 821.161.2.09-1(477)(092)"1920/1930"

© Сметана І. І., 2021

© Тимченко А. О., 2021

© Харківський національний університет
мистецтв імені І. П. Котляревського, 2021

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2021

ISBN 978-617-7538-70-6

ЗМІСТ

ВСТУП	7
--------------------	---

ЧАСТИНА I

Ірина Сметана

ЛІРИКА В. СВІДЗІНСЬКОГО ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

Розділ I. «САМОТНІСТЬ, ТРУД, МОВЧАННЯ...»: мовні засоби репрезентації екзистенційних мотивів поезії Володимира Свідзінського.....	11
Розділ II. «КРУГ МЕНЕ ЗНОВ ДАВНО ЗАБУТИЙ СВІТ...»: лексико-синтаксична організація хронотопу в поетичній мові Володимира Свідзінського.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	161

ЧАСТИНА II

Антоніна Тимченко

ЛІРИКА В. СВІДЗІНСЬКОГО ЯК ОБ'ЄКТ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

Розділ III. «СОЛОДКІ ВИ, ДУШІ САМОТНІ МРІЇ...»: літературознавчий аналіз мотивних домінант поезії Володимира Свідзінського.....	187
Розділ IV. «ЗМІЙКА З НОВОГО МАЛАХІТУ...»: мотив у системі міжтекстових зв'язків поезії Володимира Свідзінського.....	295
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	351

ВИСНОВКИ	367
-----------------------	-----

ВСТУП

Літературний процес 20–30 рр. ХХ ст. демонструє розмаїття художніх напрямів, починаючи від нових версій романтизму й реалізму і завершуючи ультрафутуристичними авангардними проявами. Деяко осторонь перебуває творчість Володимира Євтимійовича Свідзінського, якого називають «тихим модерністом» (за К. Москальцем). В. Свідзінський є поетом абсолютно унікальним – через особливості образо- й смислотворення, характер художнього світу, через те, що його постать і поезія відображають розвиток української літератури «поза реальним “розривом”», спричиненим історичними обставинами, як зазначає Е. Соловей у студії «“Роботи і дні” поета». У творчості В. Свідзінського, продовжує дослідниця, «здійснено вражаючої сили синтезі розвитку модерністичних інтенцій», що намітилися на попередньому етапі побутування національної літератури.

Попри неоціненну працю колег та послідовників поета зі збереження й увічнення його спадщини (зусилля українських та закордонних літераторів В. Борового, О. Веретенченка, Б. Кравцева, О. Рибалка, А. Свідзинського, Я. Славутича, А. Чернишова, В. Шевчука, В. Яременка, дослідження Е. Райса, І. Дзюби, В. Стуса), лише на межі ХХ та ХХІ століть стало можливим повноцінне «повернення» митця. З’явилося чимало статей, кілька дисертацій і досліджень монографічного характеру, де проаналізовано риси творчості поета й окреслено його місце в контексті доби: серед авторів такі науковці, як Г. Кернер, М. Моклиця, В. Моренець, К. Москалець, Е. Соловей та інші. Предметом розгляду стають міфосвіт, народно-поетична традиція в поезії В. Свідзінського, творчий метод митця, мотиви, символи та архетипи в його ліриці, окремі розвідки присвячені особливостям віршування.

На сьогодні маємо зросту кількість спроб об'єктивно оцінити творчість В. Свідзінського і з'ясувати його місце в українській літературі. Узагальненням роботи з упорядкування спадщини В. Свідзінського можна вважати появу двотомника, де вміщено всі віднайдені вірші, поеми, казки, краєзнавчі статті, епістолярій митця, а також переклади творів давніх і сучасних ліриковий майстрів слова. Упорядником видання, а також автором приміток та ґрунтовної післямови, присвяченої аналізу життя і творчості поета, є Е. Соловей. З'являються й інші видання – збірки віршів, казок митця тощо.

Тим не менше, існує потреба в подальшому детальному вивченні лірики В. Свідзінського, зокрема видається продуктивним проаналізувати мотивну структуру його віршів, дослідити мотив, починаючи від специфіки його вияву як такого, кореляцій мотивів у межах одного вірша і закінчуючи реалізацією мотивів у міжтекстових єдностях – циклах та збірках поезій, адже спадщина автора є цілісною, у ній наявні численні перегуки між текстами. Саме мотивний аналіз здатен продемонструвати багаторівневість цих зв'язків, оприятити домінан-ти художнього світу митця. Важливо також схарактеризувати мовну специфіку індивідуально-авторського втілення часопростору у зв'язку з мотивікою творів В. Свідзінського.

Показово, що сьогодні, коли українська культура зробила 100-річний крок після доби унікального ренесансу, до уваги читача постає праця – інтегральна, загальнофілологічна, покликана об'єднати погляди лінгвістів і літературознавців на творчість одного з наймасштабніших поетів Розстріляного – але НЕРОЗСТРІЛЮВАНОВОГО відродження. Праця, в основу якої покладені матеріали дисертацій, призначена відроджувати ім'я геніального митця в читацькому, і – вужче – у науковому контексті, ставити питання й шукати на них відповіді. А потім ставити питання нові, на які спробує відповісти той, хто візьме до рук томик поезії ВОЛОДИМИРА СВДІЗІНСЬКОГО.

Ірина Сметана

Частина I

**ЛІРИКА ВОЛОДИМИРА СВДЗІНСЬКОГО
ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ**

Розділ I

«САМОТНІСТЬ, ТРУД, МОВЧАННЯ...»: мовні засоби репрезентації екзистенційних мотивів поезії Володимира Свідзінського

Специфіка вивчення поетичної мови

Людина прагне досягнути феномен творчості, зокрема словесної, пізнати її принципи, закони та закономірності в усі часи свого свідомого існування. Власні вектори художньої рецепції буття накреслює кожний етап естетичної еволюції людини. Це відповідним чином фіксується в тексті, а мова твору розглядається як синхронна форма пізнання світу, засіб його об'єктивованої (вербальної) презентації. Словесно-художня практика розкриває творчий потенціал людини чи епохи, висвітлює ступінь таланту митця, доводить життєвість естетичних цінностей того чи того напрямку [195].

Проблема досягнення художнього твору є однією з найдавніших в історії філології.

З античних часів і до сучасності вчені здійснювали спроби теоретично обґрунтувати це явище та виділити його характерні ознаки (Платон, Аристотель, Д. Дідро, Й.-Г. Гердер, Г. Лессінг, О. Потебня, М. Бахтін, О. Білецький, В. Виноградов, Ю. Лотман, Я. Мукаржовський, Р. Якобсон, І. Франко, С. Єрмоленко, В. Кухаренко, Л. Мацько, А. Мойсієнко та ін.).

На інтерпретацію художнього твору впливають епоха, традиція, методологія, історична конфігурація. Водночас більшість учених визнає, що художній твір – це мистецьке явище, у якому реалізовано естетичні цінності та який створено з метою вплинути засобами ху-

ного тексту, створювану позитивно забарвленими образами (*весна, полонінь, смуток чистий, трепет серця променистий*), порівняльний зворот, який передає відчуття безнадії: ліричному героєві ці радісні почуття більше не пережити, вони лишилися за «межею чужого світу».

На позначення суму, розлитого в природі, поет уживає слово *запечалля*: *Запало сонце в далекі землі, / І в запечаллі склонилось поле...* [с. 72]. Варто звернути увагу, що вже в наступному рядку втіленню мотиву *смуку* слугує словообраз *безгоміння*: *І понімили шумкі дерева, – що вказує на взаємопереплетення мотивів смутку й тиші.*

Визначальними у творчості поета є спогади про рідний край, які допомагають ліричному героєві знайти душевний спокій, забути печалі, переживання, життєві проблеми: *Я знов твій гість, землі куточку милий! / Не перший раз мене приймаєш ти, / Щоб одвести од мене сумі втому* [с. 328]. Образ саду в ріднім краю являється в спогадах про безтурботне дитинство: *Та все життя моє, у снах глибоких, / Як вірний друг, являвся ти [сад] мені / В такій красі блискучій, хоч сумній, / В такім солодкім, хоч примерклім сяйві, / Що плакало і завмирало серце* [с. 328]. Тут означення *сумний, примерклий* контрастують із *блискучий, солодкий*, що емоційно передають спогади про щасливий час, якому немає вороття.

Словесно-живописний характер природних явищ свідчить, що поет не просто віддає данину любові до рідної природи, а таким чином розкриває внутрішній світ, виливає свої сум та печаль: *Дзвенить і б'є колючий суховій, / Ах, смутен, вітре, вічний голос твій!* [с. 327]; *Нежданий сніг упав на брость зелену, / Як сум на серце молоде...* [с. 24]; *Стану, погляну – так смутно / Стелеться чорна зябля* [с. 86]. У контексті невеселих настроїв підсилено епітетами *колючий* (суховій), *нежданий* (сніг), *чорна* (зябля), а в другому прикладі ще й контрастами *сніг – брость зелена, сум – серце молоде*. Паралельно зображуючи небесний та земний простори, наділяючи птахів почуттям печалі та скорботи, автор передає власне трагічне сприйняття світу: *Над ними хмари, як*

примари, / Пливуть без дум, / А долі – срібне щебетання, / Зозулі сум [с. 40].

Досліджуваний мотив репрезентовано й у змалюванні голодного українського села. Це був час, коли й сам В. Свідзінський терпів поневір'яння, відчував смуток та душевний біль: *Одна Марійка, друга Стефця звалась, / Як островок горошку голубого / На житнім полі, так вони цвіли, / Перевиваючи дівочі дні / Смутливими піснями України.*

<...> Село моє, що сталося з тобою? Померхло ти, зів'яло, посмутило [с. 110]. Для увиразнення зажуреного стану доквілля письменник використовує складне речення, уводячи епітет *смушливий* до відокремленої обставини, а також просте речення з градацією однорідних присудків, що мають негативну семантику.

Мотив *смутку* в поетичній мові письменника тісно переплітається з мотивом *тиши*, що засвідчує передовсім пейзажна лірика. Природа – це простір буття ліричного героя: *Я плеканець полів сумовитих / І тиши грабових гаїв* [с. 59]. Змальовуючи зимовий пейзаж, автор наділяє місяць безмовною тугою: *В синій пустині / Сіяє місяць, / В безмовний смуток / Закований.* *<...> ... В безмовний смуток / Місяць закований* [с. 53]. Для зосередження уваги реципієнта на зажуреному стані природи митець створює кільцевий повтор, при цьому в останньому реченні поет ставить відокремлене означення в препозицію до означуваного слова й використовує розділовий знак три крапки перед останнім реченням для уповільнення інтонації.

Логічно, що в контексті поетичних творів мотив *смулку* перегукується й з мотивом *смерті*. Роздумуючи про кінечність життя, потойбічний простір, ліричний герой відчуває сум і печаль: *Знову в душі моїй знайомий сум закрив, / І знов зовуть мене далекії країни, / Де все інакове: життя і річ людини, / Земля і небеса, поля і цвіт гаїв* [с. 298]. Для відзеркалення переживань ліричного суб'єкта, підкреслення журливої тональності вірша письменник уживає складне речення з різними видами зв'язку, використовуючи в першій предикативній частині лексеми *сум* у функції підмета.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акастьолова О. Г. Конструктивний синтаксис поетичної мови (на матеріалі поезії М. Драй-Хмари) // Дослідження з лексикології і граматики української мови. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2011. Вип. 10. С. 3–9.
2. Александрова О. В. Проблемы экспрессивного синтаксиса: На материале английского языка : Учебное пособие. Изд. 2-е, испр. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 216 с.
3. Алексеева Н. С. Роман М. Булгакова «Мастер и Маргарита» в контексте магического реализма // Наукові записки ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2017. Вип. 2 (86). С. 3–20.
4. Андреева І. О. Лінгвокогнітивні параметри концептуалізації ПРОСТОРУ засобами сучасної англійської фразеології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2007. 22 с.
5. Андрусяк І. Літпроцесія: Рец., есеї, ст. Донецьк : Вид. агенція «OST». 2002. 11 с.
6. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика // Ю. Д. Апресян. Избранные труды в 2-х т. Т. 1. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1995. 767 с.
7. Арутюнова Н. Д. Русское предложение. Бытийный тип: структура и значение. Москва : Рус. яз., 1983. 198 с.
8. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека Москва : Языки рус. культуры, 1998. 896 с.
9. Афинская З. Н. Мотив в его отношении к лингвокогнитивистике // Литература и лингвистика: прошлое, настоящее, будущее : монография / авт. кол. Кошарная С. А., Афинская З. Н. и др. Одесса : КУПРИЕНКО СВ, 2015. С. 6–31.
10. Афинская З. Н. О мотивах концептосферы еда: *la cuisine française* // SWorld. Одесса, 2014. Т. 19. С. 49–56. URL: <http://www.sworld.education/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/dec-2014>.
11. Ахманова О. Словарь лингвистических терминов. Москва : Сов. энциклопедия, 1966. 608 с.
12. Ачкасов В. А. От образа языкового к художественному: [опыт учителя. рус. яз.] // Русская словесность : Науч.-теорет. и метод. журн. 2005. № 4. С. 25–30.
13. Баган М. П. Односкладні бутгеві заперечні речення в сучасному українському мовленні та фольклорній традиції // Проблеми гуманітарних наук. Філологія. 2014. Вип. 34. С. 4–16.

Антоніна Тимченко

Частина II

**ЛІРИКА ВОЛОДИМИРА СВДЗІНСЬКОГО
ЯК ОБ'ЄКТ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО
АНАЛІЗУ**

Розділ III

«СОЛОДКІ ВИ, ДУШІ САМОТНІ МРІЇ...»: літературознавчий аналіз мотивних доміант поезії Володимира Свідзінського

Мотив ліричного твору Звертаючись до вивчення поезії В. Свідзінського, виходимо передусім із іманентних особливостей його творчості та світогляду, для яких характерна апеляція до світу дитинства, казки, заглиблено-медитативне сприйняття. Ураховуємо міфологічну маркованість лірики В. Свідзінського, на котру неодноразово вказували дослідники спадщини поета. «Міфологічна маркованість поезій Свідзінського надто очевидна – саме тому, що це мітопоетична модель світу, і набір стійких координат має тут засадничий, визначальний характер» [204, с. 492], – висновувала Е. Соловей; думку про фольклорно-міфологічну, натурфілософську, міфософську спрямованість віршів В. Свідзінського обстоювали також і інші літературознавці (Г. Кернер [74], Е. Райс [164] та ін.)

Висловлювався щодо сутності міфу й поет В. Стус, який мав змогу осмислити цей феномен і з наукової, і з творчої точки зору. «Міфотворча психологія, – писав він, – викликана все збільшуваною відстанню між людиною і світом, адже людина втрачає саме дотичне відчуття світу і тому будь-яка життєва ситуація її непроясна в багатьох – і найголовніших – відношеннях. Ось чому настає пора не пізнання, а відчуження пізаного, визначення його відношення до своєї екзистенції, чуттєвого наповнення людини. І, може, наповнення страхом. Все залежатиме від міри нашого страху ... В міфотворчій психології є щось

близьке від примітивного паралелізму, алегоричності, символічності. Міф – це пошуки, переляки, лихоманкове усвідомлення себе в критичній ситуації» [215].

Показовою видається пов'язаність у працях науковців понять міфу та мотиву. Ці явища різнокатегоріальні, проте частково здатні до взаємопояснення та відтворення спільного знаменника в будівництві сюжету твору. «Основний закон міфологічного, а потім і фольклорного сюжетоутворення полягає у тому, що значущість, виражена в імені персонажа та, відповідно, у його метафоричній сутності, розгортається в дію, яка складає мотив» [229, с. 223], – говорила із цього приводу О. Фрейденберг. Ім'я (спосіб називання) будь-якого персонажа (явища) міфу передбачає міні-структуру – мотив, що, постаючи іманентним атрибутом міфічного переказу, стає набутком колективного знання й виявляється у світогляді людини, побудові художніх творів. О. Фрейденберг запропонувала погляд на мотив як на дію, однак інші науковці в різний час трактували це поняття неоднаково.

Появою дефініції мотиву завдячуємо музиці, адже первісно йшлося про «мотив» (нім. *Motive*, фр. *motif*, англ. *motif* від лат. *motivus* – рухливий) саме музичного твору («Литературный энциклопедический словарь» указує на «Музичний словник» С. де Броссара (1703) та твори Й. В. Гете, з якими термін і набув поширення [133, с. 230]).

Найпершими в російському літературознавстві заговорили про мотив О. Веселовський та А. Бьом. Обидва дослідники вели мову про поняття мотиву й сюжету, наголошуючи, що це «форми для вираження наростаючого ідеального змісту» [35, с. 305] і що мотив «виростає» в сюжет. «Під мотивом, – писав О. Веселовський, – я розумію найпростішу оповідну одиницю, яка образно відповіла на різні запити первісного розуму або побутового твору» [35, с. 305]. До того ж ознаками мотиву вважалися його нерозкладність, «образний одночленний схематизм» [35, с. 301].

А. Бьом подав формулу мотиву «а + б», стверджуючи, що «мотив – межова форма художнього абстрагування («отвлечения» в російсько-

жаского почуття, обертаються довкола мотиву втрати дружини поета й матері дитини. Це вірші «На виході із саду...» [185, с. 195] (озвучена страшна мета подорожі – пошук «Гробу нені твоєї»), «Як ми вийшли...» [185, с. 218] (гуляючи, тато з донькою зустрічають божевільних, із вуст яких лунають слова про смерть як таку та вбивство дитини), «Ми збирали яр-цвіт берегами...» [185, с. 231] (перший твір авторського циклу «Mortalia») та «Увечері прийду до хати...» [185, с. 237] – початкова поезія циклу «Пам'яті З. С-ської» (тут іще фігурують всі три члени родини, проте мортальна тема чітко намічена).

Кілька наступних дистантних циклів можна означити як схожі всебічним обігруванням мотиву таїни, що є визначальним для багатьох поезій автора. Перший ряд становлять твори «Запало сонце в далекі землі...» [185, с. 72], «Біла пушинка пливе над сіножаттю – легке суденце...» [185, с. 106], «Тільки в вечірньому мороці...» [185, с. 183], «Ростуть дерева на козиних ніжках...» [185, с. 273]. Усі ці твори споріднює зображення персонажів, що є «маленькими», «незначними», та кожен із них прагне самовизначитися, показати себе, а то й узагалі встановити владу над світом. Персонаж першого з названих творів – ручай, що бажає піти туди, де спочиває сонце, й розкрити всі таємниці. У другому вірші зображено упевнений паросток, який раніше був безвільною пушинкою, а вкорінившись у землі, вирішив владати над усім навколо; таку саме мету має і гриб із третьої поезії. Персонажі останнього твору – дерева, намальовані морозом на вікні трамвая (підкреслена несправжність), – хочуть прийти на гори й долини та взяти собі «займанщину», доки є час, бо потім сонце може розтопити ці візерунки.

Темою встановлення влади та мотивом таїни об'єднані й такі твори, як «Мені снилось...» [185, с. 131] (взяття героя в полон), «Заклинання» [185, с. 144], «Хуртовина» [185, с. 148] (хтось зазирає до героєвого вікна), «Як тіні ночі...» [185, с. 164] (чаклун намовляє героя до покори), «Аби заснув, приходиш крадькома...» [185, с. 243] (таємнича особа прагне полонити героя), «А смутно ж тут ходити...» [185, с. 253] (стара зміїха закликає любити її господу), «Смутно дзвонить зима...» [185, с. 268–269] (омана, полон у льодовій темниці).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусак І. М. «Поцілунок крізь ребра світла» // Українська література сьогодні. Київ, 2005. С. 223–225.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. М. Зубрицької]. [2-ге вид., доп.]. Львів : Літопис, 2001. 831, [1] с.
3. Антонич Б.-І. Велика гармонія (модерністична поезія ХХ століття). Київ : Веселка, 2003. 349, [3] с.
4. Антофійчук В. І., Нямцу А. Є. Проблеми поетики традиційних сюжетів та образів у літературі. Чернівці : Рута, 1997. 200 с.
5. Афанасьєв А. Н. Живая вода и вещее слово. Москва: Сов. Россия, 1988. 508, [4] с.
6. Багрянний І. Золотий бумеранг : Вірші. Поєми. Роман у віршах. Сатира та інші поезії. Київ : Рада, 1999. 679 с.
7. Базилевський В. Математика поезії // Кур'єр Кривбасу. 2001. № 134. С. 175–193.
8. Балаклицький М. «Нова релігійність» Івана Багряного. Київ : Смолоскип, 2005. 167, [1] с.
9. Барабаш М. Синергетична концепція творчості у поетів перших десятиріч ХХ ст. (Б.-І. Антонич, В. Свідзинський, І. Анненський) // Парадигма : Зб. наук. пр. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2011. Вип. 6. С. 111–120.
10. Барт Р. Избранные работы : Семиотика. Поэтика. Москва : Прогресс, 1989. 615, [1] с.
11. Барчишина І. Евфонічний принцип організації епітетної структури (на матеріалі поезій М. Волошина і В. Свідзинського) // *Studia Methodologica* / гол. ред. Р. Гром'як. Тернопіль : ТНПУ, 2012. Вип. 34. С. 164–169.
12. Безхургий Ю. М. Хвильовий : проблеми інтерпретації. Харків : Фоліо, 2003. 495 с.
13. Белова О. В. Славянський бестиарій : словарь названий и символики. Москва : Индрик, 2000. 318, [2] с.
14. Бем А. К уяснению историко-литературных понятий // Известия / Отд. рус. яз. и словесности Рос. акад. наук. 1918. Т. 23, кн. 1. С. 225–245.

15. Бердяев Н. А. Творчество и мистика. Оккультизм и магия // *Философия свободы. Смысл творчества* / Н. А. Бердяев. Москва, 1989. С. 498–518.
16. Бестюк І. Бестиарні образи як засіб індивідуалізації персонажів («Коні не винні» М. Коцюбинського і «Сказки об Италии» М. Горького) // *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2005. Вип. 9. С. 29–33.
17. Бидерманн Г. *Энциклопедия символов*. Москва : Республика, 1996. 333, [3] с.
18. Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту : [Із мови давньоєврейської та грецької на українську дослівно наново перекладена проф. І. І. Огієнком – митрополитом Іларіоном]. Київ : Укр. Біблійне т-во, 2002. 1375 с.
19. Біла А. *Український літературний авангард : пошуки, стильові напрямки*. Вид. друге. Київ : Смолоскип, 2006. 463, [1] с.
20. Бовсунівська Т. *Достовірність онірокритуки та її постмодерні стратегії* // *Сучасні літературознавчі студії*. Київ, 2004. Вип. 1. С. 14–22.
21. Богатырев П. Г. *Вопросы теории народного искусства*. Москва : Искусство, 1971. 542, [2] с.
22. Бондар-Терещенко І. *Невідомий Свідзінський* // *Кур'єр Кривбасу*. 2000. № 127. С. 127–140.
23. Бондарева О. *Художні принципи міфоструктури сучасної української драми* // *Південний архів. Філологічні науки*. Херсон, 2001. Вип. 9. С. 114–116.
24. Борзенко О. І. *Людина і природа в поезії В. Свідзінського* // *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2003. № 583. Вип. 37. С. 85–88.
25. Борзенко О. І. *Поезія Володимира Свідзінського в аспекті ідейно-художніх пошуків українського модернізму* // *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Філологічні науки*. 2006. Вип. 13. С. 231–236.
26. Боровий В. *Володимир Свідзінський. Його трагічна поезія* // *Очима серця : Ув'язнена лірика* / [упоряд. В. І. Боровий]. Харків, 1993. С. 310–311.
27. Борхес Х. Л. *Бестиарий* // *Письмена Бога / Хорхе Луис Борхес*. Москва, 1992. С. 317–358.
28. Брик О. М. *Звуковые повторы* // *Поэтика. Сборники по теории поэтического языка*. Вип. 1–2. Пг., 1919. С. 58–98.
29. Бровко О. О. *Міфологізм лірики В. Свідзінського* // *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Філологічні науки*. 2006. Вип. 13. С. 237–240.
30. Будзей О. *Кам'янецькі адреси Володимира Свідзінського : Постаті* // *Полянин*. 2006. 16 черв. С. 6.
31. Будний В. В., Ільницький М. М. *Порівняльне літературознавство*. Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. 430, [2] с.

ВИСНОВКИ

Творчість В. Свідзінського є визначним явищем у літературі ХХ століття, адже ця лірика демонструє органічне поєднання надбань фольклору, авторської літератури попередніх епох із естетикою модернізму. Модернізм поета відмінний від мистецьких пошуків його сучасників. Точніше, В. Свідзінського можна назвати модерним, та новаторство це внутрішнє, а не зовнішнє. Незвичним є предмет зображення – почуття і стани героя, вписаного в парадигму міфологічності, таємничості, функціонування рівнорядних із людиною мешканців цього ірреального світу. Навіть властиве для межі століть та часу катаклізмів розколення людської свідомості, відбиття якого можна вбачати в зображенні поетом двох констант – дійсності й казки, – насправді не притаманне ліриці В. Свідзінського як цілісному явищу. Представлені, швидше, вічні уявлення про людину й посеї- і потойбічний світи, дійсність і диво: відобразившись у багатьох культурах і релігіях, вони оприявнюються у творчості поета. Їхній прямиий чи опосередкований вплив на лірику В. Свідзінського очевидний: елементи грецької, римської, слов'янської міфології, язичництва, християнства, окремі риси ісихазму, дзен-буддизму тощо тією чи тією мірою присутні у віршах митця. Отже, говоримо про цілісність, оригінальність, міфософську, натурфілософську спрямованість художнього світу поета, наявність ознак необароко, романтизму, символізму, сюрреалізму – усе це вписує спадщину митця в європейську культуру ХХ ст. Витоки поетової майстерності лежать в українській та інших літературах – давньогрецькій і давньоримській, французькій, вірменській, російській. Тим не менше, творчість В. Свідзінського є настільки самодостатньою, що складається враження, ніби вона живиться лише сама від себе.

Наукове видання

СМЕТАНА Ірина Ігорівна
ТИМЧЕНКО Антоніна Олександрівна

**В ПРИТАЄНИХ ДУМАХ: МОТИВІКА
ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА
СВІДЗІНСЬКОГО**

Монографія

В оформленні обкладинки використановірш
Володимира Свідзінського
«Так я між вами живу, садинокій в притаєних думах...» (1924 р.)

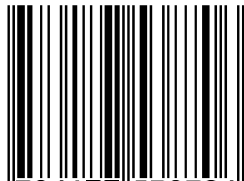
Видавець: ФО-П Савчук Олександр Олегович Тел.:
067.572.85.75
www.savchook.com • e-mail: savchook.book@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників та розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 6877 від 16.08.2019 року

Формат 70x100/16. Папір офсетний. Друк
цифровий. Гарнітура Minion Pro.
Підписано до друку 22.09.2021 р.
Наклад 300. Умовн. друк. арк. 30,9.

Надруковано в друкарні ТОВ «ПромАрт».
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12.
тел. (057) 717-28-80

ISBN 978-617-7538-70-6

9 786177 538706 >